

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU'NUN 7 HAZİRAN 2001 TARİHLİ 15 İNCİ TOPLANTISINDA TELEFON DİNLEME VE BU YOLLA ELDE EDİLEN KAYIT VE BİLGİLERİN MEDYADA YER ALMASI ÜZERİNE GÜNDEME GETİRİLEN USULSÜZ TELEFON DİNLEME KONUSUNU ARAŞTIRMAK AMACIYLA 14 HAZİRAN 2001 TARİHİNDE KURULAN ALT KOMİSYON RAPORU

GİRİŞ

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonununun 7 Haziran 2001 tarihli 15 inci toplantısında bazı özel telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve bunların medyada yayınlanması hususu gündeme gelmiş, haberleşme hürriyetini düzenleyen Anayasanın 22 nci maddesine atıfla; *“herkesin, haberleşme hürriyetine sahip olduğu; haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu; millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşmenin engellenemeyeceği ve gizliliğine dokunulamayacağı; bu konudaki yetkili merciin kararının yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacağı, hâkim, kararının da kırksekiz saat içinde açıklanacağı; aksi halde, karar kendiliğinden kalkacağı; istisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşlarının kanunda ayrıca belirtileceği”* vurgulanarak, kamuoyunda zaman zaman bu konunun suistimal edildiği yolunda çeşitli spekülâtif yorumların yapıldığı, bu yetkinin kullanılmasında kamu kurumlarının bir ihmâlinin bulunup bulunmadığını varsa bir hak ihlali olup olmadığının tespiti amacıyla bir Alt Komisyon kurulmasına karar verilmiştir.

Bu Alt Komisyona her siyasi partiden birer üye seçilerek Komisyonda yer alan bütün siyasi partilerin temsil edilmesi sağlanmıştır. Alt Komisyon şu üyelere oluşmuştur:

Ahmet AYDIN	Başkan	MHP Samsun Mv.
Orhan OCAK	Üye	DSP Bursa Mv.
Seyyit Haşim HAŞİMİ	Üye	ANAP Diyarbakır Mv.
Mehmet GÖZLÜKAYA	Üye	DYP Denizli Mv.
Eyüp FATSA	Üye	FP Ordu Mv.

Alt Komisyon üyeleri 14 Haziran günü ilk toplantılarını yaparak Alt Komisyon Başkanını seçmiş ve çalışma planı yapmışlardır. Kamuoyuna son zamanlarda sıkça yansıyan özel telefon görüşmelerinin nasıl elde edildiği ve bu konuları düzenleyen yasal mevzuatın yeterli olup olmadığı, bu tür dinlemelere karşı vatandaşları korumak amacıyla alınan önlemlerin tespiti ve yeterli olup olmadıklarının yerinde incelenmesi kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun 25 Haziran 2001 tarihli 124 üncü Birleşiminde Anayasa Mahkemesinin FP'nin kapatılmasına ilişkin kararının ve konuya ilişkin Başbakanlık tezkeresinin okunması üzerine İktüzüğün 22 nci maddesi gereğince Ordu Milletvekili Eyüp FATSA'nın Komisyon üyeliği kendiliğinden sona ermiştir. Komisyonun 16 Ocak 2002 tarihli 23 üncü toplantısında yeni kurulan ve Alt Komisyonda temsil edilmeyen AKP ve SP'den şu üyeler seçilmişlerdir:

İsmail ÖZGÜN	Üye	AKP Balıkesir Mv.
Bahri ZENGİN	Üye	SP İstanbul Mv.

Eksik üyelerin tamamlanmasından sonra 16 Ocak, 14 Mart, 21 Mart, 22 Mart ve 2 Mayıs 2002 tarihlerinde Alt Komisyon toplantıları yapılarak, kurumlarda yapılacak incelemeler planlanmış, ilgili birimlerde yerinde inceleme ve görüşmeler yapılarak rapor hazırlanmıştır.

İNCELEMELER VE GÖRÜŞMELER:

Alt Komisyon Üyeleri, 14 Mart 2002 tarihinde Emniyet Genel Müdürü Kemal ÖNAL, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Feyzullah ARSLAN ve Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanı Sabri UZUN ile makamlarında ayrı ayrı görüşmüş ve İstihbarat Daire Başkanlığı Teknik Bürosunda teknik takip ile ilgili bilgi alarak yerinde incelemeler yapmıştır.

EGM'de yapılan incelemeler sırasında EGM Yardımcısı Feyzullah ARSLAN tarafından şu bilgiler verilmiştir;

- EGM bünyesinde mahkeme kararı ile iki ayrı yerde dinleme yapılmaktadır. Bunlar Yıldız'da bulunan İstihbarat Daire Başkanlığı ve Kızılay'da bulunan Kaçakçılık ve Organize Suçla Mücadele Daire Başkanlığıdır.
- Taşrada yapılan dinlemelerin denetimi bilgisayar üzerinden online olarak denetlenmektedir. Ayrıca denetim için mülki ve polis müfettişleri görevlendirilmektedir. Halen devam eden bir soruşturma vardır. Elde edilen bilgilerin sızdırılması halinde yönergelere göre gereği yapılmaktadır.

- Alınan mahkeme kararlarının başlangıç ve bitiş sürelerine ilişkin tüm kayıtlar aynı zamanda bilgisayar ortamında tutularak, dinleme sürelerine titizlikle uyulmaktadır.

Emniyet Genel Müdürü Kemal ÖNAL ile yapılan görüşmede;

- Emniyette yasal ve fiziki şartların izin verdiği ölçüde dinleme yapıldığı, yasal olmayan hiçbir dinlemenin yapılmadığı,
- İşlenen bazı suç türlerinin dinlemesiz yakalanamayacağı, dinlemenin bu açıdan parmak izi almak gibi bir işlem olduğu,
- Telefon dinleme ile ilgili sistemdeki en büyük aksaklığın bir dinleme için Telekomun, Telekom teknisyeni ve telefon operatörünün işbirliğinin gerekliliği olduğu ifade edilmiştir.

İstihbarat Daire Başkanı Sabri UZUN ve beraberindeki uzman ekip ile yapılan görüşmede;

- Dinleme yapmak için genellikle Devlet Güvenlik Mahkemelerinde karar aldıklarını, acil durumlarda sulh mahkemelerinden alınan kararları özel GSM şirketlerinin uygulamadığını, avukatları aracılığıyla itiraz ederek, mutlaka DGM kararı istediklerini,
- Kanunda getirilen 9 aylık süre kısıtlamasının uygulamada karşılaşılan büyük bir engel olduğunu, operasyonun en önemli anında süre bittiği için dinlemeyi kestiklerini ve aynı numara için 9 aydan sonra bir daha dinleme kararı alamadıklarını,
- Özel şirketlerin işlettiği GSM telefon hatlarının işletici şirketler tarafından kolaylıkla takip edilip dinlenebileceğini; hatta kullanılan ithal cep telefonu yazılımları sayesinde bu telefonlar üzerinden yapılan tüm görüşmelerin yazılım lisansını geliştirenler tarafından kolaylıkla dinlenebileceği,
- Ticari rekabet nedeniyle özel şirketlerin müşterilerinin görüşmelerini takip etmesinin söz konusu olabileceği ve bunun denetimine yönelik bir mekanizmanın bulunmadığı,
- Kamu gücünü kullanan kurumların dışında mafya diye tabir edilen organize suç çetelerinin açıktan geçen telefon hatlarına veya sokak başlarında bulunan telefon kutularına veya apartman girişlerinde bulunan kutulara müdahale ederek hedef aldıkları şahıs veya özellikle ticari firmaları dinleyebilecekleri; bu yolla elde ettikleri bilgileri ticari alanda haksız rekabet veya menfaat temin etmek için kullanabildikleri gibi şahıslara yönelik şantaj amaçlı olarak ta kullandıkları, nitekim basına zaman zaman yansıyan karşılıklı telefon görüşmelerinin kayıtlarının bu ve benzeri yollarla elde edildiği,

- Bunların dışında aynı gurupların böcek tabir edilen dinleme cihazlarını yerleştirerek te dinleme yaptıklarını,
- 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Yasası'nın istihbarat amaçlı dinleme yapılmasına izin vermemesinden dolayı önleme amaçlı dinleme yapamadıklarını,

ifade etmişlerdir.

Alt Komisyon üyeleri 21 Mart 2002 tarihinde Türk Telekom Genel Müdürlüğü'nde görüşmelerde bulunmuşlardır. Görüşmeler sırasında Genel Müdür İbrahim Hakkı ALPTÜRK tarafından şu bilgiler verilmiştir;

- Son 5 yıllık dönem içerisinde mahkeme kararı olmayan hiçbir dinleme olmamıştır. Daha öncesi için olmuş olabilir.
- Şu anda Telekom'da 19,900,000 adet sabit telefon işletilmektedir.
- 2001 yılı içerisinde 14,511 adet dinleme ile ilgili bağlantı yapılmıştır.
- Sabit santral ve şebekelerde çalıştırdığımız görevlileri sürekli kontrol ederiz. Her 5 yılda bir personelin güvenlik kontrolü yapılır. Bunun için devletin ilgili birimlerinden yardım isteriz.
- Cep telefonları için güven ortamının olduğunu söyleyemeyiz.
- Usulsüz dinleme söz konusu olduğunda, GSM telefonları aynı zamanda mikrofon görevi de yapabilir. Uygun bir donanımla telefon hattının kullanımı dışında cep telefonundan alıcı gibi de faydalanılabilir.
- Santrallerde sağladığımız güvenliği, telefon kutularında veya binalara döşenen kablolarda sağlamamız ve korumamız mümkün değildir. Hiçbir kablolu telefon işleticisi bu güvenliği sağlayamaz.

Alt Komisyon üyeleri 22 Mart 2002 tarihinde Başbakanlık Milli İstihbarat Müsteşarlığında, Müsteşar Şenkal ATASAGUN, Müsteşar Yardımcısı, Teknik İşler Daire Başkanı ve Başkan yardımcısı ve Hukuk müşavirleri ile görüşmüş, teknik takip ve elde edilen bilgilerin kullanımı ve korunması konusunda bilgi almışlardır.

Konunun uzmanları tarafından şu bilgiler verilmiştir;

- 2937 sayılı Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 4 üncü maddesine göre İstihbarat Başkanlığı devlet çapında istihbarattan sorumlu tutulmuştur. Bu nedenle yönetmeliğin ilgili hükümleri çerçevesinde elektronik ve elektromanyetik ortamlarda yapılan yayınlar istihbarat amaçlı takip edilir. Bu çerçevede telefon dinleme en az istihbarat konusu olan dinlemedir. Ağırılık elektromanyetik alanlarda yapılan dış güvenlik ağırlıklı, Türkiye'ye yönelik civar ülkelerden gelen haberleşmeleri, özellikle telsiz haberleşmesini takip etmektir. Teknik takibin esas ilgi alanı budur.

- Haberleşme hürriyetini düzenleyen Anayasanın 22 nci maddesinde istisnalar çok kısıtlı tanımlanmıştır. Burada bir boşluk söz konusudur. Anayasanın 19 uncu maddesine göre kanunla bu sınırlamaların düzenlenmesi gerekmektedir. Bu maddeye dayanarak haberleşmenin gizliliği konusu düzenlenecektir. Türk Ceza Kanununda telefon dahi sayılmamaktadır. Organize Suçla Mücadele Kanunu'nda bahsi geçen telefon dinleme istihbarat ihtiyacına cevap vermemektedir. İstihbarat sürekli bir takibi gerektirir.
- Bu konuda kolluk kuvveti ve istihbaratı birbirinden ayırmak gerekmektedir. Kolluk delil toplama üzerine çalışırken, istihbarat tehdit tespiti ve istihbarat üretimi üzerine çalışır ve devletin ilgili makamlarına bilgi verir. İstihbaratta delil ortaya çıkmadığı için farklı bir usul gerekmektedir.
- Elektronik istihbarat giderek önem kazanmaktadır. Telsiz, uydu telefon ve internet üzerinden bilgisayar kriptolu haberleşme giderek yaygınlaşmaktadır. Bu tür hedeflerin mahkeme kararı ile tespiti ve takibi mümkün değildir. Ayrıca mahkeme kararları bir tür deşifre görevi de görebilmektedir. İstihbarat hizmeti yerine getirilirken önleme de yapıldığından delil ortaya çıkmamakta dolayısıyla farklı bir usul gerekmektedir.
- AB ülkelerinde dinleme, adli dinleme ve önleyici dinleme olarak ayrı ayrı yasal olarak düzenlenmiştir. Türkiye'de henüz önleyici dinleme kavramı yasal olarak düzenlenmemiştir. Bu konuda bir boşluk vardır. 17 Ocak 1995 tarihli AB kararı bu tür bir düzenleme için esas alınabilir.
- Dinleme yoluyla takip yapılması konusunun Avrupa'da nasıl düzenlendiğine bakıldığında izin alma ve denetim konularında önemli bir farklılık olduğu görülüyor. İngiltere'de istihbarat servisi dışişleri bakanına bağlı olarak çalışmakta ve bakan kararı ile dinleme yapılabilir. Almanya'da da istihbarat amaçlı dinleme yapılmakta G-10 Komisyonu olarak tabir edilen bir komisyon ve bakanın gözetiminde dinleme yapılabilir. Hollanda'da 1998 yılında çıkarılan bir yasa ile ülkedeki tüm konutların, dış temsilciliklerin ve internetin güvenlik amaçlı takibi bir zorunluluk haline getirilmiştir. Burada dikkat çekilmesi gereken en önemli denetim unsuru istihbarat teşkilatlarının özel komisyonlar kurarak parlamentolar tarafından denetlenmesidir.
- Teknik takip sırasında elde ettiği bilgileri şahsi amaçlarla kullanmaya kalkan veya teşkilatın dışına çıkaran personel teşkilat yasası gereği devlet sırrını ifşa etmekten yargılanır, ve yapılabilecek suistimallere karşı kurulan kontrol sistemi sayesinde bilgi sızdıran mutlaka yakalanır.
- Teknik takip konusu bir çatı altında toplanarak, bir kurala ve bir düzene kavuşturulmalıdır. İnsan hakları ve özel hayatın gizliliğinin korunması açısından bu şekilde temel bir yasa gereklidir.
- Türkiye'de var olan yasal boşluğu tamamlamak amacıyla ilgili tüm kurumların ortak çalışması sonucu 1998 yılında hazırlanan ve Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nde bekleyen "Telekomünikasyondan İstihbarat Elde Edilmesi Kanunu Tasarısı"nın

geçen zaman içerisindeki gelişmeleri de dikkate alarak yeniden gözden geçirilip geliştirilerek kanunlaşması gerekmektedir.

- Telekomünikasyon Kurumu Başkanlığının sorumluluk ve yetki alanı yeniden geliştirilmelidir.

Alt Komisyon üyeleri 2 Mayıs 2002 tarihinde Ankara İl Jandarma Alay Komutanlığında Kur. Albay Kemal ALATAŞ ile görüşmüş, teknik takibin nasıl yapıldığına ilişkin ilgili büroda inceleme yapmış ve çalışma sistemi hakkında bilgi almıştır.

Görüşmeler sırasında;

- Cep telefonlarına yönelik dinleme yapamadıklarını, kablolu telefon hatlarını ise ilgili mahkemeden alınmış izin kararı ile birlikte Telekomdan hat olarak dinlediklerini,
- Teknik olarak Telekomdan hat almadan dinleme yapamadıklarını,
- Jandarma bünyesinde hiçbir personelin kendi inisiyatifi ile bilgi haricinde dinleme yapması ve bu bilgileri kullanmasının mümkün olmadığını,
- İl Alay Komutanlıklarına dinlemeye ilişkin mahkeme kararları ulaştıktan sonra Jandarma Bölge Komutanlığına bilgi vererek dinlemeye geçildiğini, bu tür büroların her an denetlenmeye hazır olduğunu ve yasal olmayan hiçbir dinlemenin yapılmadığını ifade etmişlerdir.

TESPİT VE DEĞERLENDİRME:

Basın yayın organlarında bazı özel telefon görüşmelerinin yayınlanması üzerine Komisyon gündemine gelen yasal olmayan telefon dinlemeleri konusunu incelerken genel deyimini ile teknik takip konusu ile karşılaşmıştır. Zaman zaman elektronik takip deyimini ile de nitelenen ancak özü itibarıyla iletişimin dinlenmesi ve gizli izlemeyi kapsayan bu takip çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar, dinleme, görüntülü takip, algılayıcılarla takip ve veri takibi olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

Dinleme, telefon dinleme aygıtları, taşınabilir minyatür vericiler, gizli mikrofonlar ve kaset kaydediciler gibi araçlar kullanılarak yapılabilmektedir.

Görüntülü takipte ise fotoğraf makineleri, kapalı devre ve kablolu televizyon, gece görüş araçları veya uydular kullanılarak yapılmaktadır.

Algılayıcılarla yapılan takip de ise; manyetik algılayıcılar, sismik algılayıcılar, gerilim algılayıcıları, kızılötesi algılayıcılar ve elektromanyetik algılayıcılar kullanılmaktadır.

Veri takibi işlemi ise bilgisayarlar, casus yazılımlar veya aranan telefon numarasını kaydedici sistemler aracılığıyla yapılmaktadır. Veri takibi yoluyla bir kişinin faaliyetleri, yaptığı işlemler (banka, visa kartıyla alışveriş işlemleri gibi), ödediği faturalar, telefon görüşmesi yaptığı kişilere ve görüşmelerin süresine ilişkin

veri tabanlarının takip edilmesi de kişinin faaliyetleri ve ilişki içerisinde olduğu kişiler hakkında bilgi edinmeyi sağlayabilmektedir. Elektronik posta yoluyla yapılan haberleşmeler de bu kategoridedir.

Anayasamızın 22. maddesi haberleşme özgürlüğünü ve özel haberleşmelerin gizliliğini güvence altına almaktadır. Anayasa'nın bu hükmünün ihlal edilmesinin yaptırımını ise Türk Ceza Kanunu'nun "*sırrın masuniyeti aleyhine cürümler*" başlıklı beşinci faslında yer alan maddelerde ortaya konulmuştur (Mad. 195, 196, 197). Kamu görevlisi olmayan kişilerce elektronik takip yapılması durumunda bu fasılda yer alan hükümlerin ihlali söz konusudur.

Kamu görevlileri tarafından yapılan teknik takibin yasal çerçevesi ise 1999 yılında yasalaşan 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'yla düzenlenmiştir. Bu kanunun 2. 3. ve 4. maddesi yukarıda tanımlanan teknik takibin tüm çeşitlerine imkan sağlamaktadır.

Ancak teknik takip tedbirine başvurulabilmesi için belli koşullar ve belli sınırlandırmalar getirilmiştir. Bu sınırlamalardan en önemlisi, kanunda sayılmış olan sınırlı sayıdaki suçun işlendiğinden şüphelenilmesi durumunda bu tedbire başvurulması gerekliliğidir. Yasa, sadece bazı suçlarda teknik takip yapmaya izin vermektedir. Kanunun düzenlemesi analiz edildiğinde bu takip yöntemine her suç için izin verilmediği görülmektedir. Kanunun 16. maddesi sadece beş tür suçun takibinde teknik takibe başvurulabileceğini düzenlemiştir. Bu suçlar;

- Çıkar amaçlı suç örgütü oluşturma
- Terörle Mücadele Kanunu kapsamında düzenlenen suçlar
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda düzenlenen suçlar
- Ateşli Silahlar ve Bıçaklar hakkında Kanun kapsamında düzenlenen suçlar
- Uyuşturucu ticaretiyle ilgili suçlardır.

Bu suçların dışında kalan diğer suçlarda suçun araştırılması ve soruşturulması esnasında teknik takibe başvurma izni, yasal olarak bulunmamaktadır.

Beş kategori altında toplanan suçları işlediğinden şüphelenilen kişiler için elektronik takip yoluna başvurulabilmesi için birtakım koşulların da gerçekleşmesi gerekir.

Bunlar;

1. Kuvvetli şüphenin bulunmasıdır. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu gizli soruşturma tedbirlerine başvurulabilmesi için "*kuvvetli belirtiler*"in varlığını aramıştır (Mad.2/2). Buradaki "*kuvvetli belirti*" terimi ile anlatılmak istenen "*kuvvetli şüph*e"dir. Bu düzenleme karşısında "*basit şüph*e" üzerine teknik takip yöntemine başvurulabilmesi mümkün değildir.
2. Teknik takip ancak belli kişilere uygulanabilir. Hakkında teknik takip uygulanacak kişiler kanun tarafından belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen

beş kategori altındaki suçları işleyen, veya bu suçların işlenmesine iştirak eden veya suç işlendikten sonra faile yardım eden veya yataklık eden hakkında teknik takip uygulanabilecektir. Tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişiler ve müdafiler hakkında ise teknik takip yapılamamaktadır.

3. Bu tedbirler ikincildir. Başka tedbirlere başvurulması halinde delilin elde edilmesi sonuçsuz kalacaksa veya en azından önemli ölçüde güçleşecekse, ancak bu takdirde teknik takibe başvurulabilir.
4. Hakim kararına ihtiyaç vardır. Teknik takibe, kural olarak, hakim tarafından karar verilebilir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda Cumhuriyet Savcısı da karar vermeye yetkilidir. Savcının karar verdiği durumlarda yirmi dört saat içerisinde hakim onayının alınması gerekmektedir. Hakim onay vermezse teknik takip devam edemez. Burada, 24 saatlik sürenin ne zaman başlayacağı açık değildir. Süre teknik takip kararı verildiği andan itibaren mi yoksa tedbir uygulamaya başlandığı andan itibaren mi işletilecektir bu konuda belirsizlik vardır.
5. Takip belli bir süreyle sınırlı olmalıdır. Teknik takibe üç ay için izin verilebilir. Bu süre üçer aydan fazla olmamak üzere iki kez uzatılabilir. Teknik takibin uygulama süresi dokuz ayı geçmemektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları incelendiğinde AİHS'ne uygun bir teknik takibin yapılabilmesi için hakkında teknik takip yapılan kişiye sonradan bu konuda bilgi verilmesi şartı öngörülmektedir.

Teknik takip yapmaya izin veren yegane kanun olan 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu bu konuda herhangi bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla insan hakları açısından önemli olan bu husus Türk mevzuatında yer almamaktadır. Yeni bir kanun olmasına rağmen, 1999 yılında yasalaşan 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu bu şart açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarıyla uyumlu değildir. Bildirim yükümlülüğünün olmaması, teknik takibe, yasalarda öngörülen şartlara uygun olarak başvurulup başvurulmadığının denetimini de imkansız hale getirmektedir.

Bu nedenle Alt Komisyon üyelerimizin yaptığı incelemeler sırasında önemle üzerinde durduğu konulardan biri de bu tür teknik işlerin yapıldığı birimlerin iç denetiminin nasıl yapıldığı ve burada görülen usulsüzlüklerin veya suç konusu teşkil eden uygulamaların nasıl engellendiği ve cezalandırıldığı konusu olmuştur.

İç denetim ve cezalandırılma konularında; Başbakanlık Milli İstihbarat Müsteşarlığı Teknik İşler Daire Başkanlığında iç denetim ve elde edilen bilgilerin amacı dışında kullanımının engellenmesi konularında tatmin edici güvenlik tedbirlerinin alındığına dair bir kanaat oluşmuş, alınan tedbirlere rağmen herhangi bir şekilde bu tür bilgilerin dışarıda kullanımına karşılık personelin 2937 sayılı Milli

İstihbarat Teşkilatı Kanununa göre 8 yıl hapis cezası ile cezalandırıldığı ifade edilmiştir.

Telekom Genel Müdürlüğüne bağlı santrallerde çalışan teknisyenlerin beş yılda bir güvenlik soruşturmasından geçirilmeleri, ve teknisyenlerin dış etkenlerin baskısına karşı herhangi bir koruyucu sisteme sahip olmamaları, buradaki çalışan teknisyenlerin kanun dışı çalışan örgüt veya kişilerin baskısına açık olduğu izlenimi uyandırmış, bu santrallerde çalışan bir teknisyenin elde edilmesinin her türlü istismarı da beraberinde getireceği kanaati oluşmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığında yapılan incelemeler sırasında, Başkan tarafından bu tür birimlerde çalışan elemanların çok güvenilir kişilerden seçildiği, ekonomik olarak hiçbir avantajları olmadığı halde özveri ile mesai sürelerini de aşan miktarlarda görev yaptıkları ifade edilmiş, bunun dışında Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan 3 kişilik bir ekibin yurdun her yerinde bu tür birimlerde ani denetlemeler yaparak kontrolü sağladıkları ifade edilmiştir. 1999 yılında aynı birimde görev yaparken mahkeme kararı olmaksızın 963 telefonu dinlediği için bu gün yargılanmakta olan 38 emniyet görevlisinin kullandığı aynı teçhizat ve elektronik donanımının kullanıldığı bir birim için var olduğu söylenen iç denetim yetersiz bulunmuştur. Kaldı ki incelemelerimiz sırasında devam ettiği söylenen bir soruşturma sonucunda Karabük'te özel bir firma sahibinin ricası üzerine firma çalışanı bir kişinin iş yerinden yaptığı telefon görüşmeleri iki görevli tarafından dinlenmiş, usulsüz yapılan bu işlemin yine emniyet mensupları tarafından açığa çıkarılması üzerine hazırlanan müfettiş raporlarında kasıt olmadığı ve iyi niyet olduğu gözetilerek cezaya gerek görülmediği ifade edilmiştir. Buna karşılık EGM Disiplin Kurulu tarafında söz konusu emniyet görevlilerine örnek olması amacıyla 4 günlük maaş kesimi cezası verildiği ifade edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nde uygulanan iç denetim ve elde edilen bilgilerin güvenliğinin sağlanması konusunda daha ciddi tedbirlere gerek olduğu kanaatine varılmıştır.

Kamu görevinin icrası dışında özel çıkar guruplarının ticari çıkar elde etmek veya şantaj yapmak için bir takım metotlar geliştirerek özel telefon görüşmelerini kaydettiği ve bunları kullandığı tespit edilmiş, ancak bu tür suç örgütü mensuplarının işledikleri suça karşılık aldıkları cezanın caydırıcı olmadığı bu konuda Adalet Bakanlığı'na işlenen suçun kamu vicdanında oluşturduğu tahribat ile eğer varsa elde edilen maddi menfaat ile orantılı daha ağır cezalar düzenleyen yeni bir kanun değişikliği hazırlaması hususunda çağrıda bulunulması gerektiğine karar verilmiştir.

Komisyon Başkanlığı'na arz ederiz

Ahmet AYDIN

Samsun Mv.

Alt Komisyon Başkanı

Orhan OCAK

Bursa Mv

Üye

Mehmet GÖZLÜKAYA

Denizli Mv.

Üye

S.Haşim HAŞİMİ

Diyarbakır Mv

Üye

İsmail ÖZGÜN

İstanbul Mv.

Üye

Bahri ZENGİN

İstanbul Mv.

Üye